

Hódi Sándor, a Jugoszlávia bombázása című könyv szerzője: „Nagyon súlyos történelmi mulasztást követtünk el.”

Délvidéki magyarok a balkáni viharban

SINKOVITS PÉTER

Március végétől közel nyolcvan napon át tartott a balkáni lecke, a NATO-gépek folyamatos támadása, melynek nyomán hidak, utak, gyárak és lakóépületek váltak romhalmazzá. Rá három hétre – páratlan gyorsasággal – a tófalusi Logos magánnyomda jóvoltából megjelent egy vaskos naplóregény Jugoszlávia bombázása címmel. Szerzője nem ismeretlen a felvidéki olvasó előtt sem, hiszen a VMDK alapítójaként, majd alelnökéül közéleti szerepet is vállalt: ő a megalkotója a vajdasági magyarok első voltaképpen máig érvényes autonómia koncepciójának. Jelenleg a Magyarok Világszövetsége Kárpát-medencei Régiójának alelnöke. A már húsz-száz-századejé Adán élő Hódi Sándor a bánfai Nagyröszkény szülött 1943-ban, pszichológiai tanulmányait Újvidéken kezdte, majd a budapesti ELTE bölcsészkarán

mást követik az etnikai konfliktusok. Koszovó sorsa most intőződik, s talán egy napon a többi itt élő kisebbség is előtérbe kerül. Meg kell értenünk, el kell fogadnunk a konfliktuskezelésnek ezt a lépésről lépésre történő szabályát.

Milyenek most egyáltalán az eszeink? A Vajdaságban nemrégiben megalakult az Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács. Az a kérdés, hogy ebben a testületben megfogalmazódnak-e majd népeiségünk egységének törekvései, elképzelései. Ha ez csak egy rétegnek, csoportnak az akarata, akkor az egész a visszajára fordul. A Magyar Nemzeti Tanácsból nem lett volna szabad kiszorítani a civil szférát, az egyházat, az emigrációt, közös céljaink nélkülük nem káronvalóhatók. Nem kellene félni az újabb erők bevonásától. Ez a testület így lényegében nem más, mint egy újabb pártforum. Te-

lenne. S változó az is, mi tünhet elérhetőnek vagy célszerű cselekvési magatartásnak. Ezáltal inkább felidézem a kilencvenes évek legelejét, amikor megindult a határon túli magyarság sorai az önszerveződés. Akkor például létezett egy adott helyzet: az autonómia koncepciókat kidolgozták, úgyszintén csúcsintézményként létrejött a Kárpát-medencei magyar kisebbségek fóruma, ahol egyeztetünk, egy szóval készen állunk arra, hogy a politikai igényeket megjelenítsük a nyugati közvélemény előtt. Ehhez kértük a magyar kormány támogatását. Az első nagy csalódás itt ért bennünket. Kezdeményeztünk a kormányzó MDF akkori politikájára folytán megbukott, olyan félelmek miatt, hogy az autonómia törekvések prezentálása a környező országokban felélesztene a kisanantreflexeket, úgymond, ismét összefogásnak Magyarország ellen, amely nehéz helyzetbe kerülne, s a határon túli magyarság is nagy megröszkényesülést szenvedne. Mi az találtuk mondani, ne féljünk Budapesten helyeselnünk, mi tudjuk, hogy meddig mehetünk el. A néhai Antal József miniszterelnök végül is nem adta átadását; ő aztán külön-külön hajlandó volt a kisebbségi szervezeteket fogadni a törekvéseikről tárgyalni, de a közös akarat megnyilvánulásáig nem jutottunk el. Érzésem szerint, visszapaillantva, nagyon súlyos történelmi mulasztást követtünk el. Ha akkor megtesztük a célra vezető lépést, ma sokkal könnyebb helyzetben volnánk.

Feloztatása és polgári erővé való átalakulása előtt, szeptember 19-én győzelmi parádét tartott Prishtinában az UCK.

Hódi Sándor: „Az induláskor mindannyian azt hittük, hogy a pártos önszerveződés válik majd nyerőlappá.”

folytatta, ott doktorált, majd ezt a címet a zágárai egyemen is megvédte. A bácskai Adán munkát, majd klinikai pszichológusként dolgozott, az idő tájt önálló kutatóként folytat vizsgálódásokat, mindenekelőtt az asszimiláció- és kisebbségkutatás, a társadalmi devianciák és a csoportlektan területén. Eddig tucatszám könyve jelent meg vajdasági és magyarországi kiadók révén.

hát: ami nem építkezés, az nem kell érdelet. Minden jó szándék ellenére úgy gondolom, a tanácsnak az ilyen formában való megalakítása átgondolatlan volt, belülről is, bár úgy sejtem, létrejöttét kívülről szorgalmazták. Nem volt szerencés ez a forszírozott dolog, s a mi ügyünket mindez nem oldja meg.

Szélesebb értelemben véve: az anyaországi lévszavott magyar nemzetiségek helyzete mindmáig megoldatlan. Erre külön rávilágít az az MVSZ Kárpát-medencei Régiójának alelnökéi is. Szerinted milyen képlet vezethető elő? Úgy gondolom, erre nem lehet általános választ adni, sem térben, sem időben, nincs olyan recept – a hasonlóságok ellenére –, amely mindenütt alkalmazható

semmire sem lenne. Visszajelzések, számvetések nélkül lehetetlen előbbre lépni. Hasonlan a kisebbségi politikában, egy ilyen elemzés azonnal felszárthatna néhány fontos dolgot, tapasztalatot. Például: az induláskor mindannyian azt hittük, hogy a pártos önszerveződés válik majd nyerőlappá. Nevezetesen, ha parlamenti képviselőink lesznek, mondjuk, Bukarestben, Belgrádban és Pozsonyban, akkor már a megoldás útjára lépünk, s csak idő kérdése, hogy a helyzetünk rendeződjék. Voltak ugyan intő és figyelmeztető jelek a pártosodási modellel szemben, de azokat nem vettük igazán komolyan; a pártok, a megmérkőzések volt a hangsúly. Tíz év távlatból be kell látni, hogy – létszámunknál fogva – akárhányszor képviselőnk jut is be a parlamentbe, három, hat vagy kilenc, soha nem leszünk a mérleg nyelve (vagy csak egy pillanatrai helyzetben), amit kamatoztatni lehetne. Szó nincs arról, hogy kisebbségtelen volna a politikai életben való részvétel, állampolgári jogon ilyen formában is meg kell jeleníteni kisebbségi érdekeinket. De nem kizárólagosan. Fel kellene ismernünk egy másik törekvést is: egy nemzeti közösség egységének az érdekeit kellene valamelyik szövetségi, szervezeti

A létszámában is érzékeny veszteségeket szenvedő vajdasági magyarság – hat párta szakadva – megosztott, a háborúk és mozgósítások folytán megfélemlített, a civil szervezetek éppen hogy csak kibontakozóban, késébeben ugyanakkor az ország demokratizálódása, nem beszélve a polgárháború reális veszélyéről. Hogyan építkezik ilyen talajon?

A legfőbb gond – s nem csak nálunk –, hogy a politikai életben hiányzik az időnkénti számvetés, a helyzet értékelése, az elmúlt évek tapasztalatainak, ismereteinek összegzése. Valahogy mindig a nulláról az indulás, felelősség és tanulságok nélkül. A fejlődésleletekben példálózva: ha így cseperedne fel egy gyerek,

szintén látnánk. Nem pártos alap. Hanem a pártok fölött állva. Ma ennek nagy szükségét és hiányát érezzük. A vajdasági magyarságnak nincs ilyen szervezete. Ha lenne, akkor a nemzetközi porondon is nagyobb súlytal tudnánk képviselni követeléseinket. Rá kellene jönnünk arra is, hogy a pártos szerveződéssel elhanyagoltuk a közösségszervezést; ahhoz, hogy egy közösség működjön, ezernyi más intézmény,

Százezer vajdasági magyar volt kénytelen elhagyni az országot.

egyesület, klub, szervezett gazdasági élet és társasági kör kell. Ha ezek nem létezők, akkor a párt is csak egy szappanbuborék, nincs mögötte igazán társadalmi bázis, törekvés. És ez esetben a politikai önszerveződésnek sincs utánpótlása. Minderre nem fektetünk hangsúlyt, így a civilek szárá nálunk most igen gyengél.

A képet hogyan lehetne még teljesebbé tenni? Szerintem gazdasági vonatkozásban sem vizsgáltuk meg péld-

dául a tulajdonviszonyok kérdését: milyen károkat szenvedtünk el, mit lehetne abból egy történelmi fordulópont esetére visszakapni vagy javunkra fordítani, egy szóval hogyan lehetne más alapokra helyezni kisebbségi létünket – ez például sokkal peröntőbb, mint a párt dekrétumok sokasága. Új erőforrásokat kellene tehát bekapcsolni. Ilyen vonatkozásban fontosnak tartom megjegyezni, hogy az ötvenes évektől kezdődően különböző kénszerítések miatt, a legutóbbi tíz esztendőben pedig a háborútól való félelem, a pszichoteror vagy a menekülés évek óta kezdődően több mint százezer vajdasági magyar volt kénytelen elhagyni az országot. De az új hájjakból való beilleszkedés ellenére szívben és lélekben megmaradt tal vajdasági magyarnak. Rengeteg cselekvő energiával rendelkeznek, s nagyon sokat tudnának tenni értünk, önmagukért, valamennyiünkért. Ők már rég be kellett volna kapcsolni a politikai önszerveződésbe. Ezt csinálták az albánok is, a horvátok is, a muzulmánok is, mindenki. Nagy mulasztás hogy az emigrációnban rejlő erő közösségünk erősítésére nem próbáltuk meg már eddig hasznosítani.

Ronald Reagan csillagháborús álma feledésbe merült, helyette a rakétaelhárító rendszerek reneszánsza várható

Rakétabefogó-terv a Távoll-Kelet biztonsága végett

DEÁK PÉTER

A japán kormány arra kényszerült, hogy egyre többet foglalkozzon az ország biztonságáról és védelmének kérdésével. Ezt a lépést az egyre növekvő biztonság, hogy a még mindig ortodox kommunista irányítású és militarista Észak-Korea nukleáris robbanófejték szállítására alkalmas nagy hatótávolságú rakéták fejlesztését és próbáit ki, s ennek során a rakéta japán terület fölött áthaladva „landolt” a tengerben. Az esetre reagálva a szigetország kormányja úgy döntött, hogy az Egyesült Államokkal együttműködve meggyorsítja egy olyan rendszer kifejlesztését, amely alkalmas a támadó

nukleáris rakéták befogására. Ez a rendszer – eltérően Ronald Reagan nyolcvanas években dédelgetett, meg nem valósult „csillagháborús” tervétől – kizárólag regionális jellegű lenne. A kérdés a távolabbi jövőben Izrael, sőt magát az Egyesült Államokat is közvetlenül értheti. Izrael ugyanúgy regionális viszonylatban, mint Japán, de magának az Egyesült Államoknak is nagy szüksége lehet a Reagan-féle elképzelésre. Főleg azért, mert egyes országok, például Észak-Korea vagy éppen Szeccsán, úgy fejtethetik tovább nagy hatótávolságú rakétáit, hogy ezekkel az USA területét is elérhetik. Az amerikaiak ma is használnak rakétaelhárító

rendszereket, elsősorban külföldre vezényelt csapatok védelmére, például a Koreai-félsziget vagy a Perzsa-öbölben. A regionális rendszerek alapulhatnak szárazföldre telepített Patriot rakétaelhárító fegyverek vagy a tengereken hadrendbe állított fegyverrendszerek, amelyek a hatalmas erőtű Aegis radarral felszerelt hadihajókra kaphatnak helyet. A hidegháború idején az antibalisztikus fegyverrendszereket szerződésekké korlátozták. Most azonban, hogy elmúlt a hidegháború időszaka, főleg az Egyesült Államok hajlamos arra, hogy későbbre vonja az antibalisztikus fegyverekről szerződéses érvényessé-

gét az említett és esetleg más országok okozta fenyegetés miatt. Ezzel szemben Moszkva hajthatatlan maradt: ellenzi bármilyen rakétaelhárító védelmi rendszer kifejlesztését.

Moszkvai állítás szerint a megrendelő Szlovákia lett volna.

A Távoll-Kelet katonapolitikai kérdéseivel áll összefüggésben egy botrány is: Kazahsztán politikai vitába bonyolódott a Koreai-félsziget két államával, 21 MIG harci repülőgép Észak-Ko-

reának történt állítólagos szállítása ügyében. Ez természetesen Dél-Koreában tiltakozást váltott ki, amelyet Kazahsztán nem vett túl komolyan. Az alma-atai külügyminisztérium bejelentette: vizsgálattal indítottak, valóban eladott-e egy kazah társaság ilyen repülőgépeket Észak-Koreának. Valami mégiscsak igaz lehet a dologban, mert a kazah elnök nemzenesette a hadügyminisztert és a hadsereg vezérkari főnökét, a magas rangú tisztviselőkkel együtt. Az ügy kezdete márciusra tehető, amikor az azerbajdzsáni vármhatóság alkalmazottai egy Kazahsztánból érkezett orosz szállítógépen hat MIG harci repülőgép tartozékait találták. A kazah hatóságok kö-

zölték, hogy a gépeket Bosznia-Hercegovinába akarják szállítani, persze megsértve ezzel az ENSZ által elrendelt fegyverszállítási embargót. A szállítógep személyzete azt állította, hogy a gépeket Észak-Koreának a megrendelő Szlovákia, Kazahsztán szerint Csehország. A szállítmányt visszaküldték Kazahsztánba, a rejtély megoldatlan maradt. A kazah hatóságok mindmáig kétségbe vonják, hogy a harci repülőgépek: Észak-Koreának akarták eladni. Dél-Korea viszont állítja, információ szerint Észak-Korea 13 harci repülőgép vásárolt egy volt szovjet tagköztársaságtól ez pedig Kazahsztán.